

ORDLISTA

En fristående översättning av
vägledningsrelaterade begrepp utifrån ELGPNs
ordlista

Skolverket

Skolverket

MALMÖ HÖGSKOLA

Malmö högskola

Inledning

Det här materialet är framställt på uppdrag av Skolverket i syfte att belysa och förtydliga en del av det arbete som pågår i det europeiska nätverket, ELGPN, European Lifelong Policy Network. Ett av de dilemman som vägledning i Europa brottas med då man söker grund för utveckling, kvalitet och allmänna politiska riktlinjer, är den mångfald av tolkningar som vägledningsgemensamma begrepp omfattas av i ett Europeiskt perspektiv.

Som ett led i att skapa referensramar att relatera till, publicerade ELGPN en ordlista med de termer man ansåg vara aktuella, det här materialet är en översättning, men huvudsakligen en tolkning och en beskrivning av begreppen ur ett svenskt perspektiv.

Materialet har bearbetats av Malmö högskola i ett nära samarbete med Euroguidance Sweden på Universitets och högskolerådet, Arbetsförmedlingen, Skolverket samt kollegor i inom vägledningsområdet.

Mia Lindberg

Malmö högskola

Februari 2014

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Verktyg	1
A European Resource Kit	1
ELGPN Glossary	1
Termer och begrepp	2
Urval av termer och begrepp	2
Karriär	2
Ordlistan	1
Access to guidance	1
Career	1
Career adviser	2
Career centre	2
Career choice	3
Career counselling	4
Career counsellor	4
Career decision-making	5
Career development	5
Career education	6
Career guidance	6
Career information systems	7
Career management	8
Career management skills	8
Coaching	8
Common quality-assurance framework	10
Co-operation mechanisms	11
Co-ordination mechanisms	11
Cost-benefit analysis	12
Counselling	12
Distance guidance services	12

Drop-out, Early school-leaver	15
Economic and social outcomes of guidance	15
Educational counselling/guidance	15
E-guidance	16
Employability	17
Employment counselling/guidance	17
Empowerment	18
Entrepreneurship guidance	19
Evidence	20
Evidence-based policy and practice	20
Flexicurity	21
Guidance	21
Guidance counsellor	22
Guidance outcomes	22
Guidance policy	22
Guidance services	23
Guidance systems	23
Impact	24
Indicator	24
Information and communication technologies (ICT)	25
Job-search training	26
Key competences	26
Labour market information systems	27
Learning outcomes of guidance	27
Lifelong guidance	28
Lifelong learning	29
Mentoring	30
Outcome (quality)	30
Output (quality)	31
Performance measures/indicators	31
Personal action planning	32
Portfolio	32

Profiling	32
Quality assurance	33
Quality criteria	33
Quality indicators	33
Quality standard	34
Quality system	35
Quantitative and qualitative evidence	35
School-to-work transition	35
Self-help provision	36
Self-knowledge	37
Self-management of competences	37
Self-service	37
Transition	37
Transversal skills	38
Validation of non-formal and informal learning	38
Vocational guidance	39
Work experience	39
Work practice	39
Work-based learning	39

Organisationer

Litteratur och referenser

Internethänvisningar

ELGPNs ordlista

European lifelong guidance policy network

Bakgrund

ELGPN (European Lifelong Guidance Policy Network) bildades 2007 inom ramen för EU i syfte att stödja medlemsländerna och de länder som ansökt om medlemskap, i arbetet med att utveckla ett policysamarbete kring livslång vägledning inom såväl utbildnings- som yrkes- och arbetslivsområdet. ELGPNs mål och riktlinjer, understött av EU, har idag 31 (2013) medlemsländer och ett etablerat samarbete med andra organisationer och nätverk inom vägledningsområdet som IAEVG, CEDEFOP, ICCDPP, Euroguidance, m.fl. (Se bilaga med beskrivning av organisationer inom vägledningsområdet). ELGPN har sedan starten inte bara producerat ett antal dokument som beskriver nätverkets arbete utan också ett par konkreta verktyg.

Verktyg

A European Resource Kit

Ett av dessa verktyg är ELGPN Tools No. 1: A European Resource Kit som ska bistå medlemsländerna i att få en överblick av organisation och aktiviteter inom livslång vägledning i de egna länderna, en överblick som därmed kan ge stöd i och uppmärksamma förhållanden eller synliggöra brister och/eller behov. Verktuget A European Resource Kit bygger på medlemsländernas egna erfarenheter.

ELGPN Glossary 2012.

Ett verktyg som kompletterar A European Resource Kit är ordlistan, som är utvecklad i syfte att mer ingående presentera och problematisera de begrepp, definitioner och den terminologi för området livslång vägledning som man valt att använda i A European Resource Kit. Ordlistan kan också utgöra ett underlag för dialog och samverkan kring begreppen och dess innebörd både inom och mellan de olika länderna.

Termer och begrepp

Livslångt lärande, är ett begrepp som diskuterats och definierats inom EU (EU kommissionens Memorandum om livslångt lärande, 2000). Här lyfts den livslånga vägledningen fram som en förutsättning och en nyckelfaktor för individens möjligheter till livslångt lärande.

I ELGPNs ordlista har livslång vägledning och vägledning fått utgöra paraplybegrepp för att beskriva specifika aktiviteter inom vägledningsfältet. Det råder lite olika uppfattningar om hur begrepp som counselling och guidance bör användas. Vissa inom fältet föredrar begreppet career counselling snarare än career guidance som generell term. Andra använder båda begreppen tillsammans som career counselling and guidance.

Ordlistan kompletterar redan existerande ordlistor inom näraliggande områden, exempelvis ordlistan för kvalitet i undervisning och utbildning (Cedefop, 2008, 2011), Universitets- och högskolerådets ordlista för utbildningsområdet (<http://www.uhr.se/sv/Om-UHR/Svensk-engelsk-ordbok/>) och material som har ett mer praktiskt fokus, som den ordlista som utvecklades inom EU:s Leonardo da Vinci-program, Career Guidance and Counselling Glossary.

Urval av termer och begrepp

Termerna i ordlistan har valts ut av medlemmar inom ELGPNs Work Packages/fokusområden, men andra intressenter som CEDEFOP och EU kommissionen har också konsulterats. De i ordlistan ingående termerna speglar arbetet inom fokusområdena:

Område 1: Career Management Skills – Valkompetens, som ett resultat av färdigheter i karriärplanering.

Område 2: Widening Access – Utökad/breddad tillgång till vägledning

Område 3: Co-operation and co-ordination – Samarbete och Samordning

Område 4: Quality assurance and evidence base – Evidensbaserad kvalitetssäkring.

Karriär

ELGPNs ordlista samt definitionerna har skrivits på engelska. Några av termerna är svåra att översätta till andra språk utan att de förlorar sin innebörd. Andra termer kan ha använts i en specialiserad kontext i vissa länder och återspeglar då mer lokala förhållanden.

Den här ordlistan är således en översättning och en tolkning, anpassad till svenska förhållanden.

Med denna bakgrund är det inte helt okomplicerat att översätta den ordlista som utformats inom ELGPN då begreppet karriär är ett kärnbegrepp som dominerar. Vår tolkning av ordet kan å ena sidan syfta till att göra karriär, d.v.s. avancera och befordras, å andra sidan ses som en del av individens kedja av erfarenheter och beslut kring studier, arbetsliv och övriga livsval – en levnadsbana.

I Sverige är begreppet karriär således inte självklart då man i lagar, förordningar och föreskrifter fortfarande använder sig av studie- och yrkesvägledare som professionstitel (dock inte en skyddad titel) och studie- och yrkesorientering för det kunskapsfält som utgör en grund för elevens studier – och yrkesval.

De svenska studie- och yrkesvägledarutbildningarna använder sig dock av begrepp som karriär- och karriärvägledning i kurser som ingår i utbildningen.

Inom Arbetsförmedlingen finns ett grundläggande uppdrag att erbjuda vägledning. I den interna instruktionen för vägledningssuppdraget definierar man vägledning på följande sätt:

”Vägledning är en process och har som mål att underlätta för individen, i alla åldrar och vid olika tidpunkter i livet, att välja utbildning, yrke eller karriär och bidra till en bättre livsplanering. Vägledningen ska öka den sökandes självinsikt, öka kunskaper om arbetsmarknaden och bredda perspektiv”

Man talar således om vägledning inom Arbetsförmedlingen, dock är yrkestiteln alltid arbetsförmedlare i första hand.

Inom arbetslivet blir det allt vanligare att de fackliga organisationerna tillhandahåller tjänster som kan benämnas karriärvägledning, karriärcoaching, karriärprogram eller motsvarande. Stora organisationer som JUSEK, SACO, Unionen, DiK är några exempel på detta. På DiKs webbplats definieras karriär som följande:

”Karriär handlar om hela arbetslivet, om att skapa de bästa förutsättningarna för att

utveckla kunskap och fallenhet inom ditt professionsområde. Det kan mycket väl handla om att du genom strategiska val arbetar dig fram till en chefstjänst. Men det kan också handla om att du väljer att stanna kvar på ditt nuvarande arbete eftersom du trivs och ser möjligheter att utvecklas där”.

Enligt Nationalencyklopedin, beskrivs Karriär som en successiv befordringsgång inom ett yrke (område) e.d. (ofta med tanke på enskild persons avancemang e.d., men även allmänt om möjligheterna till befordran inom yrket etc.)

Både i Europa och internationellt är ordet Career tämligen vedertaget i vägledningssammanhang. I Sverige har vissa försök gjorts att i högre grad använda ordet karriär. Ett tydligt exempel på en brytpunkt utgörs av SOU 2001:45, Karriärvägledning.se.nu, där man valt att använda begreppet och definiera det som

”...en individs samlade meriter och erfarenheter i förhållande till hans/hennes behov och egen utveckling” (sid 111)

medan karriärvägledning beskrivs som följer:

En oberoende och opartisk karriärvägledning utgår från individens behov, oavsett dennes ålder och sysselsättning. Den offentliga karriärvägledningen skall erbjuda den enskilde individen verktyg och metoder för

- *Att söka information och kunskap samt orientera sig om utbildningar, praktik och arbetsmarknad*
- *Att identifiera och formulera sina behov, intressen och förutsättningar*
- *Att göra ett urval av relevanta åtgärder*
- *Att kunna ta ansvar för sin egen karriärprocess*
- *Att se möjligheterna till att förverkliga sina idéer och tillgodose sina behov.*

(Sid 110)

Lindh och Fransson beskriver i översikten *Ungdomars utbildnings- och yrkesval – i egna och andras ögon* (2004) begreppens historiska/teoretiska bakgrund. De talar man om hur det tidigare begreppet yrkesvalsteori succesivt övergått till att benämnas

karriärutvecklingsteorier. Vidare hänvisar författarna till Super, D, 1983:

"Karriär ska i detta sammanhang inte blandas med "att göra karriär".

Yrkesvalsforskaren Super (1983) beskriver karriär som en sekvens av positioner som innehas av en person före, under och efter hennes eller hans arbetsliv. Det innefattar arbetsrelaterade roller som exempelvis studerande, anställd eller pensionär." (Sid 15)

I Skolverkets översättning och tolkning av OECD rapporten *Career Guidance and Public Policy* (2004) har man också valt att genomgående använda sig av begreppet karriärvägledning.

Under de senaste 10 åren förekommer ordet karriär i allt fler dokument och artiklar, något som klart framgår av antologin *Att bana vägen mot framtiden* (2010), en sammanställning av aktuell forskning inom karriärval och vägledning, där Lisbeth Lundahl, ansvarig redaktör, skriver:

"Idag förväntas vägledningen hjälpa individen i hans/hennes kontinuerliga formande och omformande av sin egen karriär. Begreppet karriärvägledning har blivit allt vanligare, och betecknar vägledning som ges inom utbildningsväsendet, vid kommunala ungdoms- och arbetsmarknadsenheter, arbetsförmedlingar och inom näringslivet." (Sid 17)

ORDLISTAN

Ordlistans struktur och utformning

Ordlistan utgörs av 75 kärnbegrepp använda i den tidigare nämnda ”Lifelong Guidance and Policy Development: A European Resource Kit”, varav 72 av dem översätts och tolkas här. De presenteras i engelsk bokstavsordning och med följande struktur:

- termen på engelska
- termen kort översatt och tolkad till svenska förhållanden med efterföljande kommentarer kring hur begreppet kan förklaras utifrån forskning och litteratur, med länkar, referenser och källor möjliga att fördjupa sig i.

I kommentarerna kommer vanligtvis enbart ordet vägledning att användas och termen kan då ses som en generell förkortning för både karriärvägledning och/eller studie- och yrkesvägledning.

Access to guidance

Tillgång till studie-, yrkes- och/eller karriärvägledning

Kommentar: Begreppet tillgång till vägledning i ordlistan hänger samman med de politiska riktlinjer som styr tillgången till vägledning för den enskilde. Här menas tillgång i både ett bredare och ett snävare perspektiv. Exempel på frågeställningar; Finns det nyckeltal för max antal elever per vägledare inom skolan? Har alla rätt till vägledning? Är vägledning tillgänglig utifrån funktionshinder, geografi, ålder, situation? Hur är vägledning tillgänglig ur tidssynpunkt? Kan man få vägledning på kvällar och helger? Finns det någon e-vägledningstjänst?

Career

Karriär eller levnadsbana

Kommentar: Se det inledande avsnittet om karriär.

Career adviser

Yrkestitel för: karriärrådgivare, karriärvägledare,
studie- och karriärvägledare,
studievägledare, studie- och yrkesvägledare.

Kommentar: Det engelska begreppet kan inte översättas direkt till svenska då man inom professionen (med profession menas här en person med relevant utbildning för studie- och yrkesvägledningsområdet) i Sverige huvudsakligen tillämpar ett icke rådgivande förhållningssätt. Titeln Career Adviser används ofta i England för vägledare verksamma inom högskolor/universitet. I Sverige har allt fler studievägledare inom högre utbildning övergått till att kalla sig studie- och karriärvägledare om de jobbar med målgruppen presumtiva studerande eller studerande på väg i arbetslivet. Career advisor är också en generell titel för vägledare. En Career advisor beskrivs på den officiella webbplatsen (<http://www.prospects.ac.uk>) som följande (fritt översatt):

En vägledare (career advisor) erbjuder information, råd och vägledning i syfte att hjälpa individen att göra realistiska val beträffande, utbildning, praktik och arbete. De hanterar målgruppen från 13 år upp till de vuxna som eventuellt vill göra ett karriärbyte...

Mer information om vägledning och studie- och karriärvägledning inom högskolor och universitet finns i Högskoleverkets granskning *Studier- karriär – hälsa* (Rapport 2007:24 R). Career advisor används ofta synonymt med Career counsellor och Career Guidance Counsellor.

Career center

Karriärcentrum, Vägledningscentrum,
Infotek, Kompetenscentrum.

Kommentar: Samlingsbegrepp för samordnade vägledningstjänster.

Kommunal verksamhet

Vanligtvis en verksamhet som innefattar en samordning av vägledningen i en kommun. Verksamheten kan vara gränsöverskridande så tillvida att vägledare från flera skolformer organiseras under en enhet, ibland med egen chef. Vägledningscentrum är idag det vanligast förekommande begreppet för kommunalt samordnade vägledningstjänster i hela Sverige, men andra benämningar finns också.

Samverkan

Det förekommer också att verksamheter som ovan har ett samarbete med t.ex. Arbetsförmedlingen, CSN, vuxenutbildning eller ett lärcenter. Dessa samverkansformer har varierat över tid beroende på politisk viljeinriktning.

Högskolor och universitet

Sedan 10 talet år tillbaka används begreppet Karriärcentrum på högskolor och universitet, för den verksamhet som svarar för ALUMNI och/eller den allmänna vägledning som erbjuds presumtiva studerande och/eller studenter på väg ut i arbetslivet. Organisationerna kan se olika ut. Ett nätverk för högskolors- och universitets Karriärcentrum utvecklades i samband med dessa verksamheters tillkomst och årliga konferenser anordnas. På högskolornas Karriärcentrum erbjuds ofta tjänster som CV formulering och jobbsöksaktiviteter. Här finns också stora möjligheter att knyta kontakter med arbetslivet genom särskilda mässor som genomförs i samverkan med arbetsgivare.

Career choice

Karriärval

Kommentar: Dresch, J och Lovén, A, beskriver i antologin *Att bana väg mot framtiden* (2010) att karriärval ses som en individs tankar om och aktiviteter inför val av arbete och/eller studier samt den process som karriärvalet omfattas av. Karriärval, och särskilt valet till gymnasieskolan menar de är en kombination av den enskildes uppfattningar och närstående personers åsikter om den omgivning som individen befinner sig i.

Career Counselling

Karriärrådgivning, karriärvägledning,
studie- och karriärvägledning,
studievägledning, studie- och yrkesvägledning.

Kommentar: Det syftar på de aktiviteter som äger rum mellan vägledare och vägledningssökande enskilt eller i grupp, för att underlätta karriärval.

Begreppet innefattar vidare den process som fokuserar på självkännedom, ger redskap att hantera omställningar och brytpunkter och stödjer utvecklingen av en meningsfull karriär och ett meningsfullt liv. Begreppet Career Counselling ligger något närmare studierådgivning, ett begrepp som i allmänhet inte används i Sverige – se kommentar om rådgivning under begreppet Career Adviser. I ELGPNs glossary hänvisas till Watts (2000) som menar att Career Counselling inte bara ska ses som stöd i karriärval utan också ska bistå individen i att skapa/konstruera sin egen karriärväg.

I Sverige har vi anammat diskussionen om vägledning i snäv respektive vid bemärkelse (Lindh, G, 1997) för att skilja den enskilda, individnära vägledningen från det ansvar som flera yrkesgrupper har att spegla och informera om arbetsliv och studier. Inom skolan talar man om allas ansvar för den sk vida vägledning, vidare utvecklat i Skolverkets *Allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning* (2013).

Career counsellor

Yrkestitel för: karriärrådgivare, karriärvägledare,
studie- och karriärvägledare,
studievägledare, studie- och yrkesvägledare.

Kommentar: Career counselor används ofta synonymt med Career advisor (se Sid 2) och Career Guidance (Sid 6).

Career decision-making

Att göra ett Karriärval

Kommentar: Den process och de aktiviteter som en individ genomgår inför beslut som berör olika alternativ inom specifikt karriärområdet. Många teoretiker behandlar karriärvalet och dess process sett ur olika perspektiv. Ett exempel är Careership teorin som behandlas i Lena Lidströms avhandling "Resa mot okända mål (2009). Careership-teorin menar att besluten influeras av faktorer som för stunden ses som praktiska och rationella, att besluten sker i interaktion med rådande kontext och att de påverkas av mönster, vändpunkter och mellanliggande rutiner.

Career development

Karriärutveckling

Kommentar: Kombinationen av ekonomiska, sociologiska, psykologiska, möjligheter samt utbildnings- och arbetslivsrelaterade faktorer som förenar och formar en individs karriär. Beskrivs också i boken *Karrierevalg – teorier om valg och valgprocesser* (Höydal, L & Poulsen, L, 2009) som:

"...den totale struktur af (...) selvet og omstændighederne, der udvikler sig, forandres og foldes ud i en gensidig interaktion, konstituerer det fokus og drama som karriereudvikling er". (sid 16).

Begreppet Career development myntades redan tidigt 50-tal av Ginzberg, Ginsburg, Axelrad och Herma (Career Development and Systems Theory, Patton, W & McMahon, M, 2006). Sedan dess har begreppet varierat över tid från att individen tidigt sågs som färdig med sin karriärutveckling och sitt yrkesval, till att omfatta alla de variabler som idag berör en individs väg genom hela livet med hänsyn taget till konstant förändring, till familj, arbetsmarknad och den ständigt pågående växelverkan mellan inre och yttre faktorer som

påverkar en individs levnadsbana. En term som återkommer i svensk forskning är karriärmönster. Här avses ett begrepp för att se generella drag i olika gruppers karriärutveckling (Lundahl, L, 2010). Författarna talar här också om brytpunkter, vändpunkter och övergångar, som delar i en karriärutveckling.

Career education

Aktiviteter och strukturerade program
som syftar till att stödja
genomtänkta karriärval

Kommentar: Fritt översatt från ELGPNs ordlista. Program och aktiviteter som syftar till stödja individen i att utveckla de kunskaper och färdigheter som krävs för att hantera sin karriär och levnadsbana. Dessa aktiviteter förutsätter tillgång till information och vägledning. Begreppet sett ur ett vidare perspektiv finns problematiserat i boken *Career Education – history and future* (Hoyt, K, 2005) utgiven av NCDA (National Career Development Association) i USA. Här ges en beskrivning av komplexiteten i begreppets två delar – career och education. En fritt översatt och förkortad definition:

*Begreppet career education, definieras som summan av erfarenheter, utformade så att de, fria från fördomar och klichéer (stereotyper), bidrar till och förbereder för arbetslivet som **en** del av hela livet, där man också ställer arbetets värde i relation till andra livsroller och val, som t ex familjeliv.*

I förlängningen kan Career Education ses som ett led till individens utveckling av Career Management Skills, (se sid 8), valkompetens. Begreppet har i första hand en pedagogisk infallsvinkel, något som kan sägas vara ett Amerikanskt perspektiv.

Career guidance

Karriärrådgivning, karriärvägledning,

studie- och karriärvägledning,
studievägledning, studie- och yrkesvägledning.

Kommentar: Termen ligger något närmare det vi framförallt under tidigt 90-tal började benämna som livsvägledning (Bengts, 1994). I ELGPNs glossary, fritt översatt, definieras här vägledning som:

En uppsättning aktiviteter i syfte att stödja individen, oavsett ålder och livssituation till att identifiera förmågor, kompetens och intressen som bidrar till förmågan att fatta meningsfulla beslut inom området utbildning, praktik och yrkesval och att kunna hantera/planera sin levnadsbana på ett sådant vis att förmågor och intressen kommer till sin rätt.

ELGPNs ordlista kommenterar att ordet Guidance mer kan ses som ett paraplybegrepp som innefattar counselling, coaching, undervisning och aktiviteter som kan förknippas med detta, med betoning på att yrkesverksamma gärna enbart använder sig av termen guidance/vägledning. Se också begreppet Career counselling (Sid 4).

Career information systems

Webbaserade program och annat material
som erbjuder stöd i intresseinventering
och informationssökning.

Kommentar: Datasystem eller andra verktyg avsedda att stödja individer enskilt eller i grupp, i valet av karriärväg. Program som ofta bidrar till att organisera och strukturera information om specifika yrken och/eller yrkesområden. I Sverige kan Arbetsförmedlingens intressetest www.arbetsformedlingen.se och yrkesinformation, Skolverkets www.utbildningsinfo.se och UHRs (Universitets- och högskolerådet) www.antagning.se vara exempel på statsfinansierade

verktyg/webbaserade program. Utöver dessa har också några av de fackliga organisationerna yrkesinformation och i något fall enklare test. Ett antal reklam- och/eller privatfinansierade tjänster finns också. Karriärpaketet är t.ex. ett program som funnits länge men där man betalar en licenskostnad.

www.karriarpaketet.se

Career management

Karriärplanering/karriärhantering

Kommentar: Se också Career decision making (Sid 5). Career management ligger närmare HR (Human Resources) området. Följdriktigt förkommer begreppet oftare inom det privata arbetslivet där vi också i Sverige möter ordet karriärplanering i högre grad. Exempel på det hittar vi inom fackföreningar, ledarskapsutbildning och konsulter (HR-specialister) som tillhandahåller tjänster och material inom området livs- karriärplanering.

ELGPNs ordlista utvecklar begreppet genom att lyfta fram att karriärplanering kan vara en aktivitet som individen jobbar med självständigt eller inom ramen för sin anställning.

Career management skills

Färdigheter i karriärplanering

Kommentar: Ett antal färdigheter och kompetenser som stödjer individen i att förena, analysera och organisera kunskapen om sig själv (självinsikt) och kunskap om utbildnings- och yrkesinformation så han/hen kan fatta och genomföra beslut och klara övergångar/växlingar i livet. Se vidare ELGPNs eget specifika material om *Career Management Skills* (ELGPN Concept Note No. 3)

Coaching

Coaching

Kommentar: I ELGPNs ordlista definieras coaching som en process som lägger

fokus på att utveckla färdigheter och förmågor i att ändra beteende i syfte att lyckas bättre. I Sverige kom begreppet att bli mer och mer vanligt under 90-talet inom konsult- och bemanningsbranschen då tjänsten ofta riktade sig till företagsledare och chefer i syfte att utveckla färdigheter i att ”coacha” sina medarbetare. Begreppet har blivit mer allmänt vedertaget i samband med att man inom Arbetsförmedlingen valde att se coaching som en tjänst som skulle bidra till att arbetssökande snabbare kom ut i arbete. I denna era kan vi också se många konsulttjänster som beskrivs som livscoaching, karriärcoachning etc. Ett par definitioner, här från *Coaching – vad – varför – hur* (Gjerde, S, 2004)

”...Coaching är en process där man arbetar med individuella klienter för att hjälpa dem att uppnå resultat och upprätthålla ett beteende som förändrar deras liv och karriär. Professionell/personlig coaching rör hela människan – med fokus på att åstadkomma handling och att visa på inlärning som kan leda till mer självrealisering, mer balans och en mer effektiv process att leva efter.” (sid 18)

En annan definition hittar vi i *Coaching – att hjälpa ledare och medarbetare att lyckas* (Berg, E, 2007).

”... Att uppmuntra och stödja en individ eller ett team att utveckla sitt sätt att tänka, vara och lära, samt att utveckla sina positiva känslor, för att nå viktiga personliga mål och/eller organisationsmässiga mål.” (sid 15)

Sammantaget kan vi konstatera att coaching vanligen har fokus på att förändra beteende i syfte att uppnå bättre resultat antingen i relation till personliga mål eller en organisations. En coach kan ha en mångfald av olika utbildningsbakgrunder, allt från kortare kurser till en akademisk beteendevetenskaplig bakgrund ev. kompletterad med ICFs (International coach federation) utbildning. Inom vägledningsområdet ses ofta coaching som en metod bland många, lämplig att använda vid vissa tillfällen men inte vid andra.

Common quality-assurance framework

Modell för kvalitetssäkring/kvalitetsutveckling

Kommentar: En uppsättning generella övergripande kriterier för kvalitetsgranskning av en verksamhet. I Sverige hade den dåvarande Myndigheten för skolutveckling i uppgift att bl.a. verka för en utveckling av kvalitet inom specifikt studie- och yrkesvägledningsområdet. En modell som skulle kunna sägas vara en modell för kvalitetssäkring är BRUK (Bedömning, reflektion, utveckling, kvalité) som beskrivs i materialet *Kvalitet i studie- och yrkesvägledning* (Myndigheten för skolutveckling, 2008). I boken *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem* (2013) bygger man på de återkommande stegen innehåll, processer och metoder:

- **Innehåll:** Här avses att;
Kvalitetsarbetet mäter rätt saker, är relevant.
Det innehåller ett urval av kvalitetsmått som ändå inbegriper helheten av uppdraget.
Det är tydligt relaterat till mål.
Det är överskådligt och bidrar till en förståelse för delar och helhet.
- **Processer:** här avses att;
Kvalitetssystemet är tydligt känt och heltäckande
Det omfattar olika nivåer som t.ex. huvudman, rektor och lärare och det finns en struktur för helheten.
Det innehåller en ansvarsfördelning.
Det skapar förståelse för sammanhanget det ska fungera i.
Det finns en långsiktighet inbyggd i systemet.
- **Metoder:** Här avses att;
Det finns en strategi för förbättring från analys till utveckling via handlingar och åtgärder.
(sid 15)

Internationellt kan också nämnas en modell som utvecklats av en rad forskare

och som redovisas i artikeln *A draft Framework for Evaluating the Effectiveness of Career Development Interventions*, där tyngdpunkten ligger i att klargöra input (vilka resurser finns), process (hur gör vi) och outcomes (vad behöver, kontra får, den vägledningssökande). (Canadian Journal of Counselling, 2007). Den här modellen lägger fokus på om och hur, vi kan mäta/kvalitetssäkra effekten av vägledningsinsatserna i relation till definierade resurser och till individens behov.

Tittar man på den ordlista som utvecklats genom CEDEFOP (2011) så utgår kvalitetssäkring från nio huvudområden (sid 33) vars huvudsakliga mening är att all verksamhet inom området VET (Vocational, educational training) ska kvalitetssäkras på ett sätt som både är transparent och som genomsyrar all verksamhet, från övergripande nivå ner till de aktiviteter som genomförs i syfte att stödja individen i sin karriärplanering.

Co-operation mechanisms

Samverkansfaktorer

Kommentar: Frågan är hur verksamheten är organiserad så att den gynnar samverkan? Med samverkansfaktorer menas här den organisation, de processer och mekanismer som stödjer olika former av samverkan. Samverkan kan vara informell eller formell och/eller finnas understödd av mål- och riktlinjer på både nationell- regional- och lokalnivå. Samverkan sker ofta i form av olika nätverk och/eller grupper av personal från områden som angränsar till varandra. Vanligt förekommande organiserad samverkan finns t.ex. inom FK (Försäkringskassan), AF (Arbetsförmedlingen) och Socialtjänst men också inom och mellan utbildningssystem samt utbildning och arbetsliv.

Co-ordination mechanisms

Koordinationsfaktorer, processer som stödjer koordination/samverkan

Kommentar: Med koordinationsfaktorer menas här hur funktioner och

organisationer är utformade så att de bästa möjligheterna för samarbete kan tillvaratas. Som exempel kan anges övergångar mellan utbildningssystem, samverkansgrupper och/eller nätverk som träffas i syfte att underlätta för individer att komma in i eller göra övergångar inom studie- och arbetsliv. Se också termen Co-operation mechanisms (Sid 11) samt Common quality-assurance framework (Sid 10).

Cost-benefit analysis

Kostnadsanalys

Kommentar: Hur kostnadseffektiva är de vägledande aktiviteterna? Har individen fått med sig det hen behöver för att kunna genomföra ett genomtänkt val och kan värdet av utfall mätas? Hur är resurserna fördelade? Se också termen Common quality-assurance framework (Sid 10).

Counselling

Karriärrådgivning, karriärvägledning,
studie- och karriärvägledning,
studievägledning, studie- och yrkesvägledning.

Kommentar: De aktiviteter som erbjuds av en vägledare. Se Career advisor (Sid 2), Career counsellor (Sid 4) och Guidance counsellor (Sid 22).

Distance guidance services

Web-baserad vägledningstjänst,
Distansvägledningstjänst
e-väglednings- eller flexibel vägledningstjänst

Kommentar: Redan i EU kommissionens memorandum om livslångt lärande (2000) nämns flexibel vägledning eller web-baserad vägledning som en av de sex nyckelfaktorer som ses som viktiga för att öka vägledningens tillgänglighet ur ett bredare perspektiv (se också ordlistans Access to guidance sid 1). Både

internationellt och i Sverige har de begrepp som berör vägledning som sker utanför det traditionella rummet (dvs. på en bokad tid i ett överenskommet fysiskt rum), varierat över tid i fas med teknikens utveckling. Diskussionerna kring begreppen har följt diskussionerna kring distansutbildning. I Sverige har vi huvudsakligen rört oss mellan termerna flexibel vägledning och distansvägledning. Internationellt är vanliga termer *on-line career guidance* (enligt Google 140106, 46 100 000 träffar) och *web-based career guidance* (134 000 000, 140105). Den vanligast förekommande termen internationellt är dock *e-guidance* (google 1401015, 535 000 000 träffar). Den senare har anammats i t.ex. Danmark.

Vad skulle då med en e-väglednings tjänst kunna vara? En grundförutsättning är att vägledaren och den vägledde inte befinner sig på samma fysiska plats. I en e-vägledningstjänst ska den som söker vägledning kunna få tjänsten via webben både synkront (samtidigt) eller asynkront (inte samtidigt), via t.ex ett inspelat informationsinslag.

Går vi ett steg vidare, så kanske vägledning som sker utanför det traditionella rummet ska definieras som Blended Guidance, där vi i vägledningsprocessen kombinerar aktiviteter och kommunikationsformer som;

- o e-post, inledningsvis...
- o telefon, för att följa upp e-post och initiera ett web-baserat intressetest
- o uppföljning av intressetest via web-kamera
- o ett informationspass som vi spelat in så att den vägledde kan titta på det flera gånger och smälta informationen,
- o att dela en hemsida via webben och att diskutera den via webb-kamera och/eller
- o att träffas på traditionellt sätt i ett bokad rum på en specifik tid.

Blended learning är ett allt vanligare förekommande begrepp för distansutbildning:

Blended learning avser en blandning av olika lärmiljöer. *Blended learning* kombinerar traditionella klassrumsmetoder med mer moderna datormedierade aktiviteter. Blandat lärande är en sorts flexibelt lärande, men det är inte synonymer. Flexibelt lärande kan ske helt på distans, medan *blended learning* alltid innehåller vissa fysiska möten. Wikipedia (20140106)

I tidningen *Vägledaren*, exemplifierar författarna Lindberg, M och Granit, N, begreppet Blended Vägledning i artikeln *To e or not to e* (nr. 4, 2010). I en rapport från The University of Derby, beskrivs exempel på *Blended career development* (2012).

I en distanstjänst används någon form av IKT (informations- och kommunikationsteknik) där medier/verktyg som e-post, telefon, Skype eller motsvarande brukas. Idag är det vanligt att studie- och yrkesvägledare använder sig av sociala medier som Facebook för att möta sina elever, medan Arbetsförmedlingen har en väl utvecklad tjänst via sin hemsida, där den arbetssökande kan ställa frågor via t.ex. chat.

Författare som tydliggjort metoder för den som vägleder via e-post är t.ex. Patricia Mulcahy-Boer (*Career Counselling over the internet*, 2001) och Gill Jones & Ann Stokes (*Online Counselling – a handbook for practitioners*, 2009). E-post kan fortfarande betraktas som en vanligt förekommande kommunikationsform för vägledning, fast huvudsakligen bland vuxna.

I Sverige har man också prövat att införa en nationell e-vägledningstjänst, Vägledningsinfo.se. Projektet avvecklades under 2010. Mer information finns i rapporten *Vägar till vägledning* (NSHU 2008). Grannlandet Danmark har sedan januari 2011, en välutvecklad, nationell e-vägledningstjänst (<http://www.ug.dk/evejledning.aspx>) och i England finns också en lång tradition av motsvarande tjänster – se t.ex. National Careersservice i England <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk>. Se också ordlistan, Career information systems (Sid 7) och termen E-guidance (Sid 16).

Drop-out Early school-leaver

Avhoppare

Kommentar: Bägge begreppen hänvisar till personer som avbrutit eller lämnat en utbildning och inte fullgjort alla moment/examinationer för att få ett utbildningsbevis, avgångsbetyg eller examen. Inom EU är begreppet Early school leaver en mer specifik term för åldersgruppen 18-24 år som inte uppnått en utbildningsnivå motsvarande gymnasieskola.

I Sverige uppmärksammas dilemmat med ungdomar som avbryter sina studier i ett antal rapporter som t.ex. *10 orsaker till avhopp- 379 unga berättar om avhopp från gymnasiet* (2013). Rapporten är ett resultat av ett ESF projekt och Ungdomsstyrelsen. LR (lärarnas riksförbund) lyfter också värdet av vägledning i syfte att minska risken för avhopp och programbyten från gymnasiet i undersökningen *Effekter av vägledning* (2012).

Economic and social outcomes of guidance

Ekonomiska och sociala effekter av vägledning

Kommentar: I begreppet ligger den ofta ställda frågan, lönar sig vägledning? De ekonomiska och de sociala aspekterna är nära sammanlänkade. I praktiken berör begreppet vikten av en effektiv funktion som motverkar avhopp och reducerar felval i syfte att både individen och därmed samhället blir mer produktivt. Se också termen Common quality-assurance framework (Sid 10).

Educational counselling/guidance

Studierådgivning/studievägledning

Kommentar: Se termerna Career advisor (Sid 2), Career guidance (Sid 7), Career counsellor (Sid 5), Counselling (Sid 12) och Guidance counsellor (Sid 22).

E-guidance

E-vägledning eller distansvägledning

Kommentar: Se termen Distance guidance services (Sid 12).

Begreppet klargörs på ett bra sätt i Marcus Offers korta översikt *What is E-guidance* (2004), ett dokument som trots sin ålder ff. håller. Här lyfter författaren upp och identifierar vissa grundpelare som e-vägledning kan sägas vila på t.ex. vikten av väl integrerade system och att det inte bara handlar om e-post. Offer betonar värdet av websidor som är väl strukturerade och att vägledare måste ha en bra grund att stå på, bl.a. god kunskap om de IKT-baserade verktyg som krävs för e-vägledning. En omfattande kartläggning av vad som krävs av vägledare finns vidare dokumenterade inom ramen för de EU finansierade projekten *ICT-skills2* (2009).

I ELGPNs ordlista nämns man Online guidance och Web guidance (vägledning på webben) samt Telephone guidance (vägledning via telefon) som några exempel på hur vägledning kan ske utanför det traditionella rummet. Modeller och metoder för telefonvägledning finns väl utvecklade i t.ex. Australien och Nya Zeeland där bl.a. projektet *Career guidance by telephone* (2008) kan tillföra en och annan idé beträffande strukturen, också i telefonsamtal.

Det som inte poängteras i litteratur/rapporter om e-guidance är den möjlighet som finns att ha en direkt, synkron vägledning med t.ex. web kamera. I antologin *Ways – on Career Guidance* (red. Plant P, 2007) beskriver Lindberg, M, utvecklingen av IKT i vägledning specifikt utifrån svenska förhållanden. Författaren menar att begreppet kom på den svenska agendan i samband med utvecklingen av regionala lärcentrum och senare genom Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet, senare NSHU (Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning). Inom ramen för NSHU erbjöds under ett par år möjlighet att kontakta en oberoende nationell e-vägledningstjänst, www.vagledningsinfo.se. Då myndigheten NSHU upphörde drevs tjänsten

vidare i regi av NITUS (Nätverket för kommunala lärcentra) Mer information finns i rapporten *Vägar till vägledning* (Lindberg, 2008). (Se vidare begreppet Distance guidance services sid 12)

Employability

Anställningsbarhet

Kommentar: Begreppet anställningsbar är en kombination av flera faktorer som alla bidrar till att underlätta för individen att få en anställning, behålla en anställning och utveckla en karriär (se utveckling av begreppet i ordlistans inledande del). Begreppet har kommit att få en viktig roll i samband med den s.k. Bolognadeklarationens införande (1999), då man lyfte den högre utbildningens roll och ansvar för att alla studenter skulle bli anställningsbara – dvs. gå från utbildning till arbete. Senare har begreppet problematiserats då vissa menar att anställning inte behöver vara en given fortsättning efter studier, eftersom det kan vara allt ifrån fortsatta studier (doktorand) till eget företagande. Begreppet anställningsbarhet kan således ses utifrån många olika perspektiv, allt från de generella och sociala färdigheter som krävs till de mer specifika kunskaper som behövs för en särskild arbetsuppgift. I ELGPNs ordlista menar man att en individs anställningsbarhet är beroende av tre faktorer. A) Generella och specifika kunskaper, B) Hur nämnda kunskaper passar in på rådande arbetsmarknad, C) Hur den omgivande och sociala kontexten samverkar så att individen ges de förutsättningar som krävs för att hålla sina kunskaper uppdaterade och aktuella samt slutligen D) De ekonomiska förutsättningarna. Det framgår också att livslång vägledning har ett viktigt samband med begreppet anställningsbarhet, det ena ger förutsättningar för det andra.

Employment counselling/guidance

Vägledning till arbete

Kommentar: Begreppet, enligt ELGPN, är en samlingsterm för den vägledning som omfattar det som kan stödja en individ till anställning. Här inkluderas aktiviteter som främjar utveckling av självförtroende, yrkesvägledning, träning inför anställningsintervjuer, CV formulering, upplägg av en handlingsplan och uppföljning av denna. Termen är direkt kopplad till anställningsbarhet, som det tolkas enligt Bolognadeklarationen. Enligt Arbetsförmedlingens riktlinjer ska vägledning syfta till;

- o *Att underlätta åter- och nyinträdet på arbetsmarknaden.*
- o *Att ge ett underlag till att hitta andra lämpliga sysselsättningsmöjligheter.*
- o *Att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.*
- o *Att förbättra ställningen på arbetsmarknaden för utrikes födda.*

(AFII 32/2011, Arbetsförmedlingens interna instruktioner).

Empowerment

Egenmakt, egenkraft, självtillit

Kommentar: Ordet empowerment är intressant och lite mäktigt. Det började användas inom organisationspsykologi och kompetensutveckling i USA under 80–90-talet. Ordets motsats anser man är inlärd hjälplöshet. I boken *Empowerment – i teori och praktik* (Askheim, P och Starrin, B, 2007) menar författarna att ordet kan sägas innehålla tre ingredienser:

”Empowerment inbegriper ordet power som betyder både styrka, makt och kraft. Styrka och kraft väddar till våra innersta önskningsar. Vi vill känna oss starka och kraftfulla, vi vill ha något att säga till om, och vi vill ha makt och kontroll över våra liv”. Ordet för också tankarna till företeelser och egenskaper som t.ex. självtillit, socialt stöd, stolthet, delaktighet, egenkontroll, kompetens, medborgarskap, självstyre, samarbete och deltagande.” (sid 9)

Med tanke på ordets värde och dess komplexa innebörd bör vi kanske inte

översätta det vidare utan använda det, precis som det är och som det beskrivs ovan. Lite kortare förklarat – ta makten över sitt liv.

Entrepreneurship guidance

Vägledning till företagande

Entreprenöriell vägledning

Kommentar: I boken *Skapa din arena – Entreprenörskap- företagsamt lärande* (Karlsson, H, Kristoffersson, I och Sandås, I, 2008) hänvisar författarna till NUTEKs (numera Tillväxtverket) definition av begreppet entreprenörskap som nedan:

”Entreprenörskap är en dynamisk och social process, där individer, enskilt eller i samarbete, identifierar möjligheter och gör något med dem för att omforma idéer till praktiska, målinriktade aktiviteter i sociala, kulturella eller ekonomiska sammanhang.”
(sid 3).

Boken ger en hel del praktiska exempel som vägledare kan använda sig av för att utveckla kunskap om vägledande aktiviteter som leder till vidgade perspektiv kring eget företagande. På Skolverkets hemsida (20131127) finns nedanstående definition för entreprenöriellt lärande:

”Entreprenöriellt lärande innebär att utveckla och stimulera generella kompetenser som att ta initiativ, ansvar och omsätta idéer till handling. Det handlar om att utveckla nyfikenhet, självtillit, kreativitet och mod att ta risker”.

Skolverket erbjuder möjlighet att ansöka om bidrag för utveckling av entreprenöriellt lärande i skolan. Skolans uppdrag att vägleda inom studier och arbetsliv kompletteras med vikten av att uppmärksamma och synliggöra entreprenörskap och företagande som en karriärväg. Via NUTEK/Tillväxtverket, så har det över tid funnits tillgång till det som i Sverige skulle kunna kallas för

entreprenöriell vägledning via organisationer som Almi Företagspartner, Nyföretagarcentrum, Verksamhet.se. Arbetsförmedlingen erbjuder också tjänster särskilt riktade till den som har tankar om att starta en egen verksamhet. Personal inom dessa områden kan sägas ha en specifik kunskap om information som omfattar företagande.

Evidence

Bevis

Kommentar: I forskningssammanhang använder man ofta ordet "beprövad". Den information och de resultat som framkommit genom relevant dokumenterad och analyserad forskning. Forskningsresultatets betydelse kan bero på om den metod som används varit relevant för sammanhanget. Den kan ha genomförts på en mängd olika sätt, kvalitativt, kvantitativt eller både och. Resultaten av forskningen kan sägas ligga till grund för det fortsatta arbetet inom området. De dokument och riktlinjer som idag produceras i Sverige i syfte att stödja kvalitet i studie- och yrkesvägledningen, baseras genomgående på erkänd forskning, både nationell och internationell.

Evidence-based policy and practice.

Verksamhet som bygger på relevant och
Forskning och beprövad erfarenhet.

Kommentar: Med begreppet menas en verksamhet som bygger på aktuell och etablerad forskning och där nämnda forskning ligger till grund för verksamhetens kvalitetsutveckling med hänsyn tagen till både kostnadseffektivitet och relevans för individen. Politiskt, behöver en verksamhet granskas. Ett sätt att upprätthålla kvalitet i Sverige, är den granskning som Skolinspektionen regelbundet genomför och de Allmänna råd som Skolverket formulerar och reviderar regelbundet så att den vägledande verksamheten följer de lagar och förordningar som upprättats för ändamålet. Som exempel på aktuell svensk forskning kan antologin *Att bana vägen mot*

framtid (red Lundahl, L (2009) nämnas.

Flexicurity

Flexibilitet och trygghet

Kommentar: Enkelt uttryckt är begreppet en sammansättning av de engelska orden flexibility och security - flexicurity - som försöker signalera att flexibilitet och trygghet inte behöver vara varandras motsatser på arbetsmarknaden. Företagens och individers intressen kan förenas i en ömsesidigt stärkande relation. Ronald Sultana (2011) i ELGPNs material *Flexicurity - implications for lifelong career guidance* nämner att begreppet först dök upp i EU kommissionens rapport *Employment in Europe* (2006) där termen beskrivs som en balans mellan arbetsmarknadens behov och individens behov av trygghet. Flexicurity skulle kunna betyda en utökad trygghet för individen, dvs. inte bara trygghet i en anställning, utan en generell trygghet också i perioder då individen står utanför arbetsmarknaden. Begreppet har skapat en hel del debatt där lagen om anställningstrygghet och behovet av mer flexibla anställningsformer stått emot varandra. Inom EU har man sammanställt några punkter som ligger till grund för flexicurity. Dessa är:

- o Flexibla men tillförlitliga anställningsavtal
- o Grundläggande strategier för livslångt lärande
- o Effektiva arbetsmarknadspolitiska insatser
- o Ett nutidsanpassat socialt trygghetssystem.

Begreppet kan således knytas till hur vi vägleder individen genom perioder av arbetslöshet, via utbildningsinsatser och åter till arbete i en samverkan av olika politiska satsningar på utbildning, arbete och ekonomisk trygghet i och emellan olika verksamheter.

Guidance

Karriärrådgivning, karriärvägledning,

studie- och karriärvägledning,
studievägledning, studie- och yrkesvägledning.

Kommentar: Se Career advisor (Sid 2) Career counsellor (Sid 4) och Guidance counsellor (Sid 22).

Guidance counsellor

Karriärrådgivning, karriärvägledning,
studie- och karriärvägledning,
studievägledning, studie- och yrkesvägledning.

Kommentar: Se Career advisor (Sid 2), Career counsellor (Sid 4) och Guidance counsellor (Sid 22).

Guidance outcomes

Effekter av vägledning

Kommentar: Se begreppen Common quality-assurance framework (Sid 10) Economic and social outcomes of guidance (Sid 15) och Outcome (Sid 30).

Guidance policy

Politik som stödjer vägledning

Vägledningens politik

Kommentar: OECD bidrog 2004 med rapporten *Career Guidance and Public Policy – Bridging the Gap*. Rapporten belyser ett antal temaområden som kan ha betydelse för ett lands arbetsmarknadspolitik, t.ex. har livslång vägledning en roll. De frågeområden som rapporten omfattar är:

- o Vilken roll har vägledning i politiken?
- o Hur kan vägledning erbjuds mer effektivt?

- o Vilka resurser behöver vägledningen?
- o På vilket sätt kan vägledningen få en mer strategisk styrning?

I Sverige har vi förordningar och läroplaner som styr hur vägledningen ska utformas inom skolan. Inom Arbetsförmedlingen finns interna riktlinjer. Som tidigare nämnts ger Skolverket också ut s.k. *Allmänna råd* (2013) vars syfte är att synliggöra och stödja den vägledning som ska ske i ett samarbete med all personal i skolan. Både OECD dokumentet, och Skolverkets Allmänna råd, kan sägas vara dokument som anger hur man politiskt ser på vägledningens roll.

Guidance services

Karriärservice

Vägledningstjänster

Kommentar: De aktiviteter som en vägledningstjänst erbjuder i en specifik verksamhet. Utbudet kan vara olika beroende på vilken målgrupp tjänsten riktar sig till. Tjänsten kan variera både utifrån de aktiviteter som erbjuds men också på vilket sätt vägledningen är tillgänglig. Webbaserat? Genom ett vägledningscenter? På en skola eller inom annan organisation? Inom Arbetsförmedlingen finns en väletablerad tjänst som är nationell, hit kan man ringa, e-posta eller chatta utanför kontorstid. Tjänsten domineras av information och inte huvudsakligen vägledning. En annan form av vägledningstjänst värd att nämna i sammanhanget är det Euroguidance Sweden på Universitets- och högskolerådet, som bistår vägledare i frågor som rör mobilitet, arbete och studier utomlands.

Guidance systems

Vägledningsorganisation

Kommentar: Hur vägledningen är organiserad ser olika ut i Sverige. Vissa kommuner t.ex. Göteborg, Kungsbacka, Malmö, har valt en centraliserad

organisation för vägledning som sker inom skolan. I praktiken innebär det att vägledningen har en egen chef men att vägledarna tjänstgör både på skolor och i en central verksamhet. Huruvida den här formen av centralisering omfattar både grund- och/eller gymnasieskola samt vuxenutbildning varierar också stort. Andra kommuner har behållit vägledningen direkt under rektor ute på skolorna. Arbetsförmedlingen, å andra sidan, strävar efter att tjänsten ska vara lika över hela landet. Oavsett vilken Arbetsförmedling du besöker ska individen kunna få samma service.

Impact

Inflytande/inverkan

Kommentar: Termen är allmän och används för att beskriva vad som ger någon form av effekt. Med effekter menar man t.ex. högre grad av arbetstillfredsställelse, mindre risk för avhopp från studier, en bättre förmåga att hantera sin karriärplanering och/eller andra sociala/ekonomiska faktorer.

Indicator

Indikator

Kommentar: Generella termer för vad som påverkar (har inflytande över/inverkan på) i det här sammanhanget, vägledningens effekter. För den vägledde kan det vara en högre grad av tillfredsställelse, minskad risk att förlora ett arbete eller ökad möjlighet att få ett arbete eller andra sociala och/eller ekonomiska fördelar. (Se också termen Impact, sid 25). Indikator kan här ses som den variabel som för den vägledde, utgör och synliggör skillnaden mellan att vara kvar i samma situation eller komma vidare i sin process.

Begreppet används inom både kvalitativ och kvantitativ forskning. Se också begreppet, Common quality-assurance framework (Sid 10) med tillhörande referenser.

Information and communication technologies (ICT)

Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Kommentar: En samlingsterm för den teknik som används i en mångfald av kommunikationsformer. Termen omfattar allt ifrån de lärplattformar som används inom utbildning till e-post, chat, facebook och andra s.k. sociala medier. Här inkluderas både synkrona och asynkrona tekniker.

Inom vägledningsområdet framhölls IKTs betydelse redan i den tidigare nämnda rapporten *Career Guidance and public policy* (se termen Guidance policy sid 23). Den pekar på att utvecklingen av IKT har en viktig roll i vägledningen i syfte att göra tjänsten mer tillgänglig både utifrån individuella behov och ur geografiska aspekter. En rad olika projekt (Ariadne, 2004, ICT-skill2 2009) har finansierats inom både EU och Cedefop för att stimulera kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte inom området IKT och vägledning. I antologin *Ways on Career Guidance* (red Plant P, 2007) beskriver Lindberg, M, utvecklingen av IKT i vägledning specifikt utifrån svenska förhållanden. Författaren menar att begreppet kom på den svenska agendan i samband med utvecklingen av regionala lärcentrum och senare genom Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet, vars uppgift var att öka tillgängligheten till och omfattningen av IT-stödd distansutbildning.

Myndigheten omformades 2006 till NSHU (Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning). Den hade tre viktiga verksamhetsgrenar;

- o *Breddad rekrytering*
- o *Pedagogisk utveckling, inklusive den nya utbildnings- och examensstrukturen*
- o *IT-stödd distansutbildning*

Samtliga verksamhetsgrenar hade samma syfte, att kvalitetssäkra

och kvalitetsutveckla högre utbildning. (Amhag, L , 2010). Se också begreppen E-guidance (Sid 16) och Distance guidance services (Sid 12).

Job-search training

Jobbsökar aktiviteter

Kommentar: Jobbsökaraktiviteter kan idag sägas vara aktiviteter som huvudsakligen erbjuds inom Arbetsförmedlingen eller av de kompletterande aktörer som Arbetsförmedlingen anlitar. I dessa aktiviteter inkluderas allt från att arbeta med individens självkännet, till CV formulering och intervjuutbildning. Motsvarande aktiviteter erbjuds också ofta via verksamheter som vanligtvis benämns Karriärcenter och utgör del av högskolorna och universitetens verksamhet, riktade till studenter på väg ut i arbetslivet. Se också termen Career Center (Sid 2), rubriken Högskolor och Universitet.

Key competences

Nyckelkompetenser

Kommentar: I det här fallet avses de generella kompetenser som samhället kräver för att vi ska kunna fungera i ett socialt- och i ett arbetslivssammanhang. Enligt EU kommissionen (Cedefop, 2008a) definierar man det i åtta kärnområden.

1. Kunna kommunicera på sitt modersmål
2. Kunna hantera ytterligare något språk
3. Ha baskunskaper i ...
4. Ha digital kompetens...
5. Besitta kunskap om lärande...
6. Inneha en social förmåga att hantera...
7. Förstå värdet av initiativ...
8. Vara medveten om...

I Sverige används oftast begreppet Nyckelkompetens i ett sammanhang knutet till specifika kompetenser för ett yrke eller för att kunna utföra en

arbetsuppgift.

Labour market information systems

Arbetsmarknadsinformation

Kommentar: I Sverige finns ett fungerande system för arbetsmarknadsinformation som tillhandahålls av staten. Det är inte självklart i alla länder. I mötet med de vägledningssökande är det vanligt att vi använder oss av www.arbetsformedlingen.se som en baskälla för information om arbetsmarknad, både den dagsaktuella och till viss del också för att ta del av prognoser om framtiden. På Arbetsförmedlingens hemsida finns också ett brett utbud av filmer som beskriver yrken och arbetsliv. På Universitetskanslersämbetets hemsida (www.uk-ambetet.se) kan vi hitta viss statistik som belyser övergången från högre studier till arbetsliv. Se också begreppet Career information systems (Sid 7).

Learning outcomes of guidance

Vägledningens effekter

Kommentar: Här menar man specifikt de effekter d.v.s. färdigheter och/eller förhållningssätt som kan vara en direkt konsekvens av vägledande aktiviteter. Begreppet har utvecklats genom det vanligt förekommande ordet Learning outcomes men knutits till en vägledningskontext. En forskningssammanställning som särskild belyser vägledningens effekter är den danska rapporten *Forskning om effekt af uddannelses og erhvervsvejledning* (www.dpu.dk/clearinghouse). Rapporten finns översatt till svenska i en kortversion *Kunskap om vägledning* (2011). Rapporten försöker besvara frågorna:

”Vilka vägledningmetoder/redskap kan konstateras bidra mest i vägledningen av ungas övergång från grundskola till sekundärutbildning, ungas övergång från sekundärutbildning till högre

utbildning, samt vägledning av vuxna i sysselsättning?” (sid 6)

En annan rapport på samma tema är LRs undersökning, *Effekter av vägledning* (2012), där också termen Drop Outs är nämnd. Vägledningseffekter avser här motivation för och övergång till, studier eller arbete.

Lifelong guidance

Livslång vägledning

Kommentar: Livslång vägledning kan vara en mångfald av aktiviteter som kan erbjudas över tid och oberoende av ålder, t.ex. sådant som bidrar till självkännedom och till att identifiera färdigheter, förmågor och intressen i syfte att göra väl underbyggda val av studier och arbetsliv. Men vägledning i det här sammanhanget är också att bistå individen i att uppnå livsbalans. I Sverige delar vi ofta in vägledning i smal- och i vid bemärkelse (Lindh, 1997). Författaren menar att snäv bemärkelse innefattar den nära kommunikationen mellan vägledare och vägledd, enskilt eller i grupp medan vägledning i vid bemärkelse kan sägas vara all den verksamhet som samhället erbjuder i form av kunskaper om arbets- och yrkesliv och dess förutsättningar. I *Debatten om det livslånga lärandet* (2001), EUs memorandum om livslångt lärande, nämns livslång vägledning som en av de sex nyckelfaktorerna och en förutsättning för livslångt lärande:

”Målet är att garantera att var och en, under hela livet, har enkel tillgång till information och råd av god kvalitet om möjligheter till lärande i hela Europa”. (sid 9)

I den svenska översättningen av EUs memorandum ser vi en komplexitet i ordvalet, information och *råd*. Inom svensk vägledning talar vi inte i någon högre grad om vägledning som rådgivande – trots att just detta ofta är efterfrågat.

Vidare framgår av EUs memorandum att vägledningen behöver bli mer tillgänglig vilket kan kräva både omorganisering samt tillgång till och kunskap om IKT baserade metoder. (Se också termen Distance guidance services sid 13). I de nyligt publicerade *Allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning* (Skolverket 2013) står:

”Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs ständigt pågående karriärprocess”. (sid 5)

Lifelong learning

Livslångt lärande

Kommentar: Precis som begreppet livslång vägledning ovan – härstammar termen livslångt lärande från EU kommissionens engagemang. Redan 1996, lades en grund för begreppet inom Europa genom att det året instifta EUs år för livslångt lärande. När EUs memorandum kom 2000, sattes det på pränt vad som skulle komma att krävas för att ge individen möjlighet till livslångt lärande. De nyckelfaktorer som formulerades var:

- o Nya grundläggande färdigheter för alla (definierade baskunskaper)
- o Mer investeringar i mänskliga resurser (mål i samarbete med arbetsmarknaders parter för att säkerställa allas möjlighet till lärande över tid)
- o Innovation i undervisning och inläring (flexibla utbildningsformer med hänsyn tagen till lärstilar och olika behov)
- o Att värdesätta lärandet (validering av reell kompetens)
- o Att föra lärandet närmare individerna (undervisning med IKT stöd)

Ytterligare en punkt i det här sammanhanget är den som återges i begreppet Livslång vägledning och som berör nytänkande inom vägledning, en av de sex nyckelfaktorerna. I spåren av detta följde den OECD rapport (Bridging the Gap, 2004) som granskade vägledningen ur ett politiskt perspektiv. Ytterligare en effekt av dessa dokument, var instiftandet av ELGPN, vars olika dokument och den här ordlistan, kan sägas vara ett resultat av. Se också termen Guidance Policy, sid 22)

Mentoring

Mentorskap

Kommentar: Enligt ELGPNs ordlista så omfattar begreppet mentorskap både karriärmässiga- och psykosociala faktorer. D.v.s. en mentor ska utgöra förebild, finnas med och stödja, coacha, och utmana individen i arbetsrelaterade sammanhang. Historiskt var oftast en mentor en äldre person med lång erfarenhet. I Sverige är begreppet bl.a. knutet till skolans miljö, där en mentor med erfarenhet ska erbjuda stöd till en nyutexaminerad lärare. Den som tar ut en lärarexamen efter den 1 juli 2011 ska gå ett s.k. introduktionsår för att få sin lärarlegitimation. Under det året har man en mentor som stöd.

Outcome (quality)

Kvalitativa upplevda resultat som en effekt av en vägledningsaktivitet

Kommentar: Med outcome menas här de synbara resultat som en viss aktivitet mynnar ut i. I artikeln *A draft Framework for Evaluating the Effectiveness of Career Development Interventions* (2007) definieras upplevd förändring som en rad variabler vilka kan indelas i 3 övergripande områden;

- **Learning outcomes** – fritt översatt vidare; kunskaper och färdigheter som direkt kan knytas till de aktiviteter som individen deltagit i,
- **Personal attribute outcomes** – fritt översatt vidare; en individs förändrade

attityd och/eller högre grad av självkänsla och självförtroende,

- o **Impact outcomes** – fritt översatt vidare; vilka konkreta effekter ovanstående två punkter kan tänkas ha för individens möjlighet att påverka sin anställnings- och/eller arbetssituation, samt sin sociala- och/eller sin ekonomiska situation.

Output (quality)

Kvalitativ mätbar effekt som

ett direkt resultat av en vägledningsaktivitet

Kommentar: Termerna outcome och output ligger nära varandra. Men output härstammar från kvalitetsmätning inom industri och produktion där den direkta, mätbara effekten av en förändring/förbättring i produktionsleden. I vägledningssammanhang skulle termen möjligen kunna höra hemma där man mäter de direkta effekterna av en verksamhets vägledande insatser, ofta i siffror och antal, t.ex. hur många personer som gick till utbildning eller arbete efter insats x i relation till kostnaden för personal och tjänster som avsatts för ändamålet.

Performance measures/indicators

Mätbarhet utifrån givna definierade mål

Kommentar: Kvalitet kan mätas, men bara utifrån specifika mål eller en organisations verksamhetsplan, där det klart framgår vad verksamheten skall uppnå. För att verksamhetens "effektivitet" ska kunna jämföras med andra liknande verksamheter måste samma målformuleringar tillämpas. Indikatorer för detta inom vägledningsområdet kan t.ex. vara:

- o Tillgång; tillgänglighet och transparens
- o Innehåll; information, rådgivning, val och beslutsfattande
- o Utformning; mål och medel, förutsättningar och genomförande
(Kvalitet i studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar, 2008)

Generellt mätbart inom vägledningsområdet kan vara, upplevd kundnytta. För en skola kan det t.ex. vara minskat antal studieavbrott eller annat som den vägledande verksamheten satt upp som mål. Se också termerna Economic and social outcomes (Sid 15) och Common quality-assurance framework (Sid 10).

Personal action planning

Handlingsplan

Kommentar: En handlingsplan är vanligtvis ett dokument där det framgår vilka steg en individ/vägledd, behöver ta för att komma närmare ett tänkt mål. Personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen ska tillsammans med en handläggare upprätta en s.k. individuell handlingsplan.

Portfolio

Portfolio

Kommentar: Ett sätt att samla och dokumentera kunskaper, färdigheter och förmågor, så att det blir synligt både för individen själv och/eller för den som ev. ska bedöma en utveckling eller framsteg i en läroprocess. En portfolio används i ibland i kombination med ett CV vid ansökan om jobb. Idag finns IKT baserade verktyg för att samla information, e-portfolio.

Profiling

Profilering

Kommentar: Profilering innebär i de här sammanhangen att man samlar in information om en person via t.ex. sidor på internet som kan beskriva en persons profil. Det är inte ovanligt att en arbetsgivare aktivt söker information om en arbetssökande via sociala medier för att få en uppfattning om den arbetssökandes intressen och aktiviteter.

Quality assurance

Kvalitetssäkring

Kommentar: De dokument som utvecklats av Skolverket och Myndigheten för skolutveckling i syfte att stödja kvalitetsutveckling och styrning inom utbildning och vägledning definierar kvalitetssäkring som;

”...alla de aktiviteter för att främja och kontrollera kvaliteten, dvs. målutveckling, uppföljning, utvärdering, åtgärder etc. Kvalitetssäkring innebär att söka arbetsformer och angreppssätt och metoder som på ett säkert sätt leder fram till att varor och tjänster får de egenskaper som organisationen är till för och som kunderna uppskattar”.

(Kvalitet i studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar, 2008)

Quality criteria

Kvalitetskriterier

Kommentar: De kriterier som ska ligga till grund för grund för en kvalitetsmätning. Exempel på kriterier för t.ex. skolvärden kan vara att verksamheten;

- o svarar mot nationella krav och riktlinjer
- o uppfyller andra uppsatta mål, krav och riktlinjer, förenliga med de nationella samt,
- o kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar.

(Skolverket 2012)

Quality indicators

Kvalitetsindikatorer

Kommentar: I en sammanfattning av EU lagstiftningen kring kvalitetsarbete för skolan, delar man upp det i 16 indikatorer fördelade på fyra huvudområden

- o Färdigheter på områdena matematik, läsfärdighet, naturorienterande ämnen, informations- och kommunikationsteknik (IT), främmande språk, att kunna lära och samhällsorienterande ämnen.
- o Skolframgång och övergång till arbetsliv eller fortsatta studier. Denna indikator avser elevernas förmåga att slutföra sina studier och mäter antalet elever som avbryter skolgången, antalet elever som avslutar gymnasieutbildning och antalet personer som deltar i högre utbildning.
- o Tillsyn över utbildningen. Denna indikator gör det möjligt att mäta de berörda parternas deltagande i utbildningssystemen genom utvärdering och styrning av utbildningen i skolorna och utvärdering av föräldradeltagandet.
- o Resurser och strukturer. Denna indikator avser främst utbildningskostnader per elev, lärarutbildning och antalet elever som deltar i förskoleundervisning, men också antalet elever per dator.
(Sammanfattning av EUs lagstiftning om indikatorer på utbildningskvalité i skolorna, 2000)

Vidare finns inom EU detaljerade arbetsprogram för kvalitetssäkring av utbildning som kan användas såväl nationellt som internationellt. Se också begreppet Performance measures/indicators (Sid 31).

Quality standard

Kvalitetsstandard

Kommentar: Kvalitetsstandard kan sägas vara en deklaration som anger vad både samhället och kunden kan erbjuda och förvänta sig av en specifik tjänst, i det här fallet en vägledande tjänst. En kvalitetsstandard bygger på de mål och riktlinjer som styr tjänsten. Sammantaget ska en kvalitetsstandard ange en

vägledningstjänsts huvudsakliga uppgift och organisatorisk tillhörighet. De i tjänsten ingående aktiviteterna ska definieras, kunden ska veta vad hen kan förvänta sig, den ska erbjuda ett tydligt program för utveckling/kvalitetssäkring av tjänsterna samt garantera en definierbar kvalitetsstandard och en gemensam terminologi för den sektor som tjänsten omfattar. (Fritt översatt, CEDEFOP, 2003). Se också termerna Quality assurance (Sid 33), Quality criteria (Sid 34), Quality indicators (Sid 33) samt Common quality-assurance framework (Sid 10). Ytterligare ett viktigt dokument som måste nämnas, knutet till kvalitetsstandard, är NICE nätverkets (Network for Innovation in Career Guidance & Counselling in Europe) olika dokumentationer. I *Handbook for the Academic Training of Career Guidance and Counselling Professionals* (2012) betonas vikten av tydliga kvalitetskriterier.

Quality system

Kvalitetssystem

Kommentar: En organisatorisk struktur för de aktiviteter, processer och resurser som utgör förutsättningarna för en verksamhet inom karriärvägledning. Ett kvalitetssystem utgör en grund för kontinuerlig uppföljning och kvalitetssäkring. Se också termerna Quality assurance (Sid 33), Quality criteria (Sid 33), Quality indicators (Sid 33) samt Common quality-assurance framework (Sid 10).

Quantitative and qualitative evidence

Kvantitativa och kvalitativa bevis

Kommentar: Ett sätt att garantera god kvalitet är att bygga verksamheten på forskning och vetenskaplig grund. Den kan utgöras av både kvantitativa eller kvalitativa studier. Ett exempel på det förstnämnda kan vara verksamhetens besöksantal eller antal individer som gått från vägledningsaktivitet till arbete eller studier. En kvalitativ utgångspunkt kan vara djupintervjuer med de individer som använt verksamheten för att få en djupare inblick hur hen kan

tillvarata och nyttja de resurser som erbjudits.

School-to-work transition

Övergång mellan skola och arbete

Kommentar: En vanligt förekommande utgångspunkt för vägledning är att stödja individen i övergången mellan skola och arbetsliv. Övergångsperioden i sig (transition) kan variera i tid och är beroende av en mängd variabler som utbud av lediga jobb, vilka krav som ställs för dessa, vilka arbetsmarknadspolitiska åtgärder som tillämpas men också, tillgången till vägledning. Se också termen Transition (sid 37).

Self-help provision

Hjälp till självhjälp

Kommentar: Under tidigt -90 tal utvecklades i kommunerna verksamheter vars syfte var att erbjuda vägledningstjänster som var lättillgängliga för individen och som kunde tillhandahålla tjänster med olika grad av personnära vägledning. Dessa tjänster (Infotek, Vägledningscentrum etc.) lade fokus på att synliggöra resurser på ett sådant sätt att kunden lätt själv kunde orientera sig i de då ofta biblioteksliknande miljöer som verksamheterna fanns i. Verksamheterna fanns (och finns också ff. idag) ofta centralt placerade och erbjöd drop-in möjligheter. Man tittade särskilt på forskning som undersökte individens olika grad av hjälpbehov (Listerman 2001) och försökte anpassa tjänsteutbudet därefter. Ett sätt att bidra till hjälp-till-självhjälp. De verksamheter som växte fram under den här perioden byggde ofta på en samverkan mellan olika myndigheter som skola, Arbetsförmedling, CSN eller andra intressenter. Den här perioden präglades av diskussion och praktik beträffande formerna för användning av IKT i vägledning, också som ett led i hjälp-till-självhjälp tanken. (Ways – on Career Guidance, Lindberg, M, 2007).

Self-knowledge

Självkännedom

Kommentar: Den kunskap som individen har om sig själv. I uppsatsen *Högskolestuderandes självkännedom* (Andergren 2007) illustrerar författaren begreppet i termer av en metafor.

” Självkännedom kan metaforiskt beskrivas som ett paraply som spänner över begreppen självbild, självuppfattning, självidentitet, jagbild, jaguppfattning, självkunskap och självinsikt”. (sid 9)

Vidare refererar Andergren till Kurt Gordon (2004) som menar att självkännedom utgör en hörnsten för att kunna hålla isär egna och andras problem – något som för en vägledare är en grundläggande förutsättning. Det är också en vägledares uppgift att bidra till den vägledningssökandes självkännedom.

Self-management of competences

Tillvarata sin kompetens

Kommentar: Att kunna omvandla självkännedom till en kompetens som individen själv kan förvalta så att det bidrar till en högre livskvalitet, ett mål som livslång vägledning generellt kan sägas ha. Ett sätt att synliggöra detta är t.ex. portfolio (se termen Portfolio på sid 32).

Self- service

Självbetjäning

Kommentar: Se termen Self-help provision (Sid 36).

Transition

Övergång

Kommentar: Här handlar det om övergångar mellan skolor, skolsystem, utbildning till arbete etc. I sammanhanget talar man också om brytpunkter, karriärövergångar och vilka variabler som har betydelse för hur en övergång utformar sig och vad övergången resulterar i. Forskaren Lena Lidström behandlar specifikt unga vuxnas övergångar mellan utbildning och arbete (Lidström, L, 2009). Lidström menar att övergången är starkt förknippad med familjebakgrund, kultur, etnicitet och livshistoria. Hon bygger sin forskning på Hogkinson & Sparkes (1997) sociologiska teori om Carrership som särskilt belyser den handlingshorisont som en individ har tillgång till i sin övergång.

Transversal skills

Övergripande färdigheter

Kommentar: I ordlistan beskrivs termen som ett samlingsnamn för de färdigheter och erfarenheter en individ har, som går att föra över från ett kompetensområde till ett annat. Det kan vara både formellt eller informellt erhållna färdigheter.

Validation of non-formal and informal learning

Validering av reellt och informellt lärande.

Kommentar: Validering är ett begrepp som också går att knyta till ett av de nyckelbudskap som EUs memorandum om livslångt lärande (2001) lyfter fram, *Att värdera lärandet*. I Sverige tillsattes en Valideringsdelegation (2004-2007) vars uppgift var att dels definiera begreppet, men också att samla in kunskaper om området i syfte att skapa en nationell struktur för hantering av reell kompetens. I Valideringsdelegationens slutrapport (2008) definieras validering som;

”Validering är en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och värdering av kunskaper och kompetens

som en person besitter oberoende av hur de förvärvats”

Denna definition antogs också i departementsskrivelsen, Ds: 2003:23.

Vocational guidance

Yrkesvägledning

Kommentar: Begreppet har sitt fokus specifikt i yrkesvägledning men används ibland synonymt med begreppen Career Counsellor (sid 4), Career Guidance (Sid 6), Guidance (Sid 21) och Guidance counsellor (Sid 22).

Work experience

Arbetslivserfarenhet

Kommentar: Färdigheter och kompetenser förvärvade genom erfarenheter från arbetslivet. I ELGPNs ordlistan kan termen också knytas till praktik som ingår i en specifik yrkesutbildning.

Work practice

Arbetslivspraktik

Kommentar: Begreppet är oftast knutet till skräddarsydd arbetslivspraktik som kan vara anordnad av t.ex. Arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör, i syfte att erbjuda individen arbetsträning och ge hen möjligheter att utveckla relevanta färdigheter och attityder till arbete generellt eller till ett specifikt arbetsområde

Work-based learning

Arbetsplats förlagd utbildning

Kommentar: Begreppet ligger nära både Work practice (Sid 39) och Work experience (Sid 39) men i ELGPNs ordlista poängteras också till vikten av att kunna reflektera kring erhållna kunskaper utvecklade i ett arbetslivskontext.

Organisationer som har beröring med områdena livslångt lärande och livslång vägledning, samt organisationer nämnda i den svenska tolkningen av ELGPNs ordlista.

Förkortningar och organisationer i bokstavsordning.

ALMI: Organisation vars syfte är att stödja företagsetablering

BRUK: Bedömning, reflektion, utveckling, kvalitet. Modell för självskattning i kvalitetsarbete.

CEDEFOP: European Centre for the Development of Vocational Training. (Förkortningen är fransk, Centre européen pour le développement de la formation professionnelle). Cedefop är EU:s kompetenscentrum för att stödja utvecklingen av yrkesutbildning och evidensbaserad politik. En viktig uppgift för Cedefop är att förse vägledningsområdet med forskningsresultat, analyser och information. På Cedefops webbplats, www.cedefop.europa.eu, finns en sida om livslång vägledning under Projects. Här hittar man information om europeiska utvecklingsprojekt, länkar till publikationer och forskning samt goda exempel från ländernas vägledningsverksamhet.

CGC: Vanlig förkortning för Career Guidance Counsellor och/eller dess tjänster

CSN: Centrala studiemedelsnämnden.

DiK: Fackförbund (Dokumentation, information och kultur).

ELGPN: The European Lifelong Guidance Policy Network. Nätverket stödjer EU och dess medlemsländer i utvecklingen av en gemensam politik och generella riktlinjer för livslångt lärande och livslång vägledning. Syfte med ELGPN är att bistå i implementering av de av EU definierade nyckelfaktorerna för livslångt lärande. ELGPN bildades 2007-2008.

Euroguidance: Euroguidance Sweden på Universitets- och högskolerådet, är ett nätverk av ca 40 center i 33 länder i Europa, som finansieras med medel från Europeiska kommissionen.

Huvuduppgiften är att stödja studie- och yrkesvägledare i deras arbete med internationella frågor. Centren är organiserar studiebesök, seminarier, utbildningar och konferenser. De producerar också trycksaker, webbaserade publikationer och webbsidor. Nätverkets gemensamma nyhetsbrev utkommer två gånger per år. Euroguidance centren svarar på både nationella och internationella förfrågningar och ansvarar också för den europeiska utbildningsdatabasen Ploteus. Till uppgifterna hör också att främja den europeiska policyutvecklingen på vägledningsområdet. På nätverkets webbplats finns kontaktinformation: www.euroguidance.eu. Svenska vägledare kan vända sig till Euroguidance Sweden via Universitets- och högskolerådets hemsida, www.uhr.se.

IAC: International Association of Counselling. Nätverkets ambition är att stimulera utbyte av idéer, projekt, erfarenheter och forskning inom vägledningsområdet. Detta möjliggörs genom att organisera konferenser och publicera rapporter i tidskriften *International Journal for the Advancement of Counselling*. Läs med på www.iac-irtac.org

ICF: International Coach Federation

HR: Human Resources

JUSEK: Jusek är ett akademikerförbundet för jurister, ekonomer, systemvetare, personalvetare, kommunikatörer och samhällsvetare.

IAEVG: International Association for Educational and Vocational Guidance. Den internationella föreningen för studie- och yrkesvägledning, IAEVG är en världsomspännande vägledarorganisation, vars uppdrag är att främja utvecklingen och kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen. Föreningen ger ut ett nyhetsbrev tre gånger om året. Vidare publicerar IAEVG International Journal of Educational and Vocational Guidance samt anordnar internationella vägledarkonferenser varje år. Sveriges vägledarförening är medlemmar i IAVG. Läs mer på www.iaevg.com.

ICCDPP: "ICCDP: International Centre for Career Development and Public Policy utgörs av en webbplats som drivs av Dr John McCarthy (tidigare medlem av Europeiska Kommissionens expertgrupp för livslång vägledning). Syftet är att underlätta internationellt utbyte av

kunskap och information om vägledningspolitik och karriärutvecklingsfrågor samt från andra internationella kontakter såsom OECD, Världsbanken; Europeiska kommissionen etc.

NAEVG: The Nordic Association of Educational and Vocational Guidance. En koalition av de nordiska vägledarföreningarna samt Åland och Färöarna. NAEVG organiserar regelbundet seminarier och konferenser samt utvecklar samarbete med de Baltiska länderna. På Svenska kallas föreningen NSFY, nordiska föreningen för Studie- och yrkesvägledning, www.nsfy.org

NCDA: National Career Development Association. Amerikanska vägledarföreningen. Läs mer på www.ncda.org.

NICE: Network for Innovation in Career Guidance & Counselling in Europe. Ett nätverk för utveckling och kvalitetssäkring av vägledning inom det akademiska området. Mer information finns under www.nice-network.eu

NITUS: Nätverket för kommunala lärcentra

NSHU: Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning (Myndigheten är avvecklad)

NUTEK/Tillväxtverket: Myndighet vars uppgift är att stödja nyetablering av företag och utveckling i regioner.

PSYCHE: En intresseorganisation inom EU som verkar för utvecklingen av vägledning som bygger på psykologisk teoribildning inom den akademiska utbildningen. Organisationen har sina rötter i det tidigare FEDORA (European Forum for Student Guidance) som är ett nätverk för vägledning inom högre studier. Mer information om PSYCHE finns under www.fedora.eu.org.

SACO: Sveriges akademikers central organization.

UNIONEN: Fackförbund för tjänstemän inom den privata sektorn

VET: Vocational and educational training.

Litteratur och referenser

- Amhag, L (2010). *Mellan jag och andra – Nätbaserade studentdialoger med argumentering och responsgivning för lärande*. Malmö högskola, fakulteten för lärande och samhälle, diss.
- Arbetsförmedlingens interna instruktioner (2011). *Instruktion för vägledningssuppdraget*.
- Baudouin, R, Bezanson, L, Borgn, B, Goyer, L, Hiebert, B, Lalande, V, Magnusson, K, Michaud, G, Renald;c, Turcotte, M (2007). *Demonstrating Value: A draft Framework for Evaluating the Effectiveness of Career Development Interventions*. Canadian Journal of Counselling, 2007, Vol. 41:3.
- Bengts, I (1994). *Livsvägledning, tankar inför framtiden*. AMS, Solna.
- Busi, B & Silverii, M (2009). *ICT-skills 2 – ICT Tolls and Training for E-Guidance practitioners*. EUs Lifelong Learning Programme.
- Cedefop (2003). *Quality in training* (Working paper)
- Cedefop (2008a). *European Training Thesaurus*. Luxemburg: Publications Office.
- Cedefop (2011). *Glossary: Quality in education and training*. Luxemburg: Publications Office.
- ELGPN Concept No. 1
- Europeiska Kommissionen (2000). *Rapport om utbildningens kvalitet i skolorna – sexton kvalitetsindikatorer*.
- Europeiska Kommissionen (2000) *Memorandum för livslångt lärande*.
- Europeiska Unionen, Europeiska socialfonden (2013). *10 orsaker till avhopp- 379 unga berättar om avhopp från gymnasiet*. Ungdomsstyrelsen, 2013:2
- Fransson, K & Lindh, G (2004) *Ungdomars utbildnings- och yrkesval – i egna och andras ögon*. Skolverket.
- Gjerde, S (2004). *Coaching – vad – hur – varför?* Studentlitteratur, Lund.
- Granit, N & Lindberg, M (2010) *To e or not to e*. Tidningen Vägledaren, nr. 4, 2010.
- Gravina, D & Lovšin, M (2012). *Career Management Skills- Factors in implementing policy successfully*. ELGPN (ELGPN Concept Note No. 3)

Hogkinson, P & Sparkes A (1997). *Careership: A sociological Theory of Career Decision Making*. British Journal of Sociology of Education 18.

Hooly, T & Longridge, D (2012). *An experiment in blended career development: The University of Derby's social media internship programme*. Journal of the National Institute for Career Education and Counselling.

Hoyt, K B, (2005) *Career Education: History and future*. National Career Development Association. Tulsa, Oklahoma.

Håkansson, J (2013). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem – strategier och metoder*. Studentlitteratur Lund.

Lidström, L red, (2009) *Resa mot okända mål. Unga vuxnas övergångar från skola till arbete i ett biografiskt perspektiv*. Umeå: Institutionen för barn- och ungdomspedagogisk, specialpedagogik och vägledning, Umeå Universitet (diss).

Högskoleverket (2007). *Studier- karriär – hälsa – en utvärdering av högskolornas arbete med studievägledning, karriärvägledning och studenthälsovård*. (Rapport 2007:24 R).

Høydal, L & Poulsen, L, (2009). *Karrierevalg – teorier om valg och valgprocesser*. SE, Studie & Erhverv, Fredensborg.

Jones, G & Stokes, A (2009) *Online counselling – a handbook for practitioners*. Palgrave MacMillan, United States.

Karlsson, H, Kristoffersson, I & Sandås, I (2008). *Skapa din arena – Entreprenörskap-företagsamt lärande*. Liber: Malmö.

Lindh, G, (1997) *Samtalet i studie- och yrkesvägledningsprocessen*. Stockholm: HLS.

Lindberg, M (2008) *Vägar till vägledning – En historia om en oberoende, nationell och flexibel vägledningstjänst*. NSHU, Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning. Rapport 08, 2008.

Lindberg, M, Plant, P (red) (2007). *Ways – On Career Guidance*. Danmarks Pedagogiska Forlag: Köpenhamn.

Listerman, T (2001). *Hämtare, väljare, frågare – en fallstudie av kommunikation i Infotekets kontext av kundens val mellan självservice och personlig service*. Institutionen för Medier, Kommunikationsvetenskap och kommunikation, Uppsala Universitet.

Lundahl, L (red) (2010) *Att bana vägen mot framtiden, Karriärval och vägledning i individuellt och politiskt perspektiv*. Studentlitteratur: Lund.

Lärarnas Riksförbund (2012). *Effekter av vägledning*. Lärarnas Riksförbund

Mulcahy, P (2001) *Career Counselling over the internet – An emerging Model for Trusting and Responding to Online Clients*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, Mahwah, New Jersey, London.

NICE Handbook – for the Academic Training of Career Guidance and Counselling Professionals (NICE 2012)

OECD (2004) *Career Guidance and Public Policy – Bridging the Gap*.

Offer, M (2004). *What is e-guidance? Using Information & Communication Technology Effectively in Guidance Services*. HESCU Research Notes.

Patton, W & McMahon, M (2006). *Career Development and Systems Theory- Connecting Theory and Practice(Second Edition)*. Sence Publishers Rotterdam/Taipei.

Skolverket (2008) *Kvalitet i studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar*. Västerås: Edita.

Skolverket (2012) Kvalitetskriterier inom skolan

Skolverket (2013). *Allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning*. (SKOLFS 2013: 180)

Statens Offentliga Utredningar, SOU 2001:45, *Karriärvägledning.se.nu*. Fritzes: Stockholm.

Valideringsdelegationen (2008). *Valideringsdelegationens slutrapport – Mot en nationell struktur*. Edita: Västerås.

Vuorinen, R & Watts, A (Red) (2012) *Lifelong Guidance Policy Development: A European Resource Kit*. ELGPN Tools No. 1:

Internethänvisningar

Ariadne projektet : <http://www.ariadneproject.org/> (Hämtad 140106)

Blended Learning Wikipedia: www.wikipedia.se (Hämtad 140106)

Clearinghouse, forskning om vägledning:

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.211027!/Menu/article/attachment/Kunskap%20om%20v%C3%A4gledning.pdf (Hämtad 140227)

Ploteus – om utbildning i Europa: <http://www.programkontoret.se/sv/Malgrupper/Studie--och-yrkesvagledare/Om-Ploteus/> (Hämtad 20140227)

A European Resource Kit, material utarbetat av ELGPN <http://www.elgpn.eu/publications> (Hämtad 140227)

EU kommissionens Memorandum om livslångt lärande, 2000.

<http://center.hj.se/download/18.1590596b1327cba6d158000964/1348994395172/LLL+2001.pdf> (Hämtad 140227)

Karriärvägledning.se.nu <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/784> (Hämtad 140227)

Indikatorer om kvalitet i skolan

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11063_sv.htm (Hämtad 131229)

Europaparlamentets och rådets beslut om EUs år för livslångt lärande.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1995:256:0045:0048:SV:PDF> (Hämtad 131204)

Karriärpaketet/Karriärförlaget. Webbaserad intresseinventering. Utvecklad på Loughborough University i England. Finns översatt till flera språk.

www.karriarforlaget.se (Hämtad 140227)

Skolverkets allmänna råd: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3143> (Hämtad 140227)

Skolverkets webbplats för information om det svenska utbildningssystemet

www.utbildningsinfo.se (Hämtad 140227)